

मेरो कागेश्वरी मनोहारा

स्थानीय पाठ्यपुस्तक

कक्षा १

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका

काठमाडौँ

प्रकाशक : कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका
काठमाडौँ

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा

संस्करण : पहिलो

प्रकाशन : २०८०

भाषा सम्पादन :

रूप विन्यास :

मुद्रक :

हाम्रो भनाइ

विषयसूची

पाठ	विषय	पृष्ठ सङ्ख्या
१.	हाम्रो नगर	१
२.	हाम्रो टोल	४
३.	मेरो घर	७
४.	मेरो काम	१०
५.	हाम्रो भाषा	१२
६.	गीत गाऔँ र नाचौँ	१४
७.	स्थानीय खेल	१६
८.	मेरो टोल	१७
९.	सजिनाको गाउँको कथा	२१
१०.	विनिसाको फूलबारी	२५
११.	रमाइलो ठाउँ कागेश्वरी महादेव मन्दिर	२९
१२.	हाम्रो परिवारले गर्ने काम	३१
१३.	घरका सामान	३६
१४.	प्रकृतिलाई नमस्कार	३९
१५.	दैनिक सरसफाइ	४२
१६.	कुकुर र बिरालाको कथा	४६
१७.	स्वरवर्ण-उच्चारण-अभ्यास	५०
१८.	प्राकृतिक-शब्दबोध	५५
१९.	व्यावहारिक-शब्दबोध	५९

पाठ प्रवेश

चित्रहरू हेर्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

शिक्षकलाई निर्देशन :

यो पाठको उद्देश्य विद्यार्थीहरूलाई नगरपालिकाको नाम भन्न सिकाउनु हो । यी चित्रहरू कागेश्वरी नगर पालिका भित्र रहेका विभिन्न स्थानहरूका हुन् । निम्नलिखित प्रश्नहरू सोध्नुहोस् र छलफल गराउनुहोस् । हरेक विद्यार्थीलाई बोल्ने अवसर दिनुहोस् ।

- (क) पहिलो चित्रमा के के देखिन्छ ? (ख) पहिलो चित्रमा देखिएको चराको नाम के हो ?
- (ग) दोस्रो चित्रमा देखिएको चराको नाम के हो ?
- (घ) पहिलो र दोस्रो चित्रमा देखिएका चराहरू उही हुन् कि फरक हुन् ?
- (ङ) तेस्रो चित्रमा देखिएको मन्दिरको नाम के हो ? (च) यो मन्दिर कहाँ छ ?
- (छ) चौथो चित्रमा देखिएको खोलाको नाम के हो ? (ज) यी ठाउँहरूमा को को पुग्नुभएको छ ? किन ?
- (झ) यी ठाउँहरू कुन नगरपालिकामा पर्छन् ?

सुन्नुहोस् र भन्नुहोस् :

नमस्कार । मेरो नाम नीता
हो । म कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

नमस्कार । मेरो नाम सुनीता
हो । म कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

नमस्कार । मेरो नाम दीपेश
हो । म कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

नमस्कार । मेरो नाम निरोज
हो । म कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

शिक्षकलाई निर्देशन :

माथि दिइएका कुराहरू पहिले आफूले भन्नुहोस् र उनीहरूलाई दोहोर्‍याएर भन्न लगाउनुहोस् ।
त्यसपछि हरेक बालबालिकालाई आफ्नो परिचय दिई (नाममात्र) आफू बस्ने नगरपालिकाको नाम भन्न
लगाउनुहोस् ।

अभ्यास

जोडीमा परिचय गर्नुहोस् :

नमस्कार । मेरो नाम हरिश
हो । म कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

नमस्कार । मेरो नाम नमिता
हो । म पनि कागेश्वरी मनोहरा
नगरपालिकामा बस्छु ।

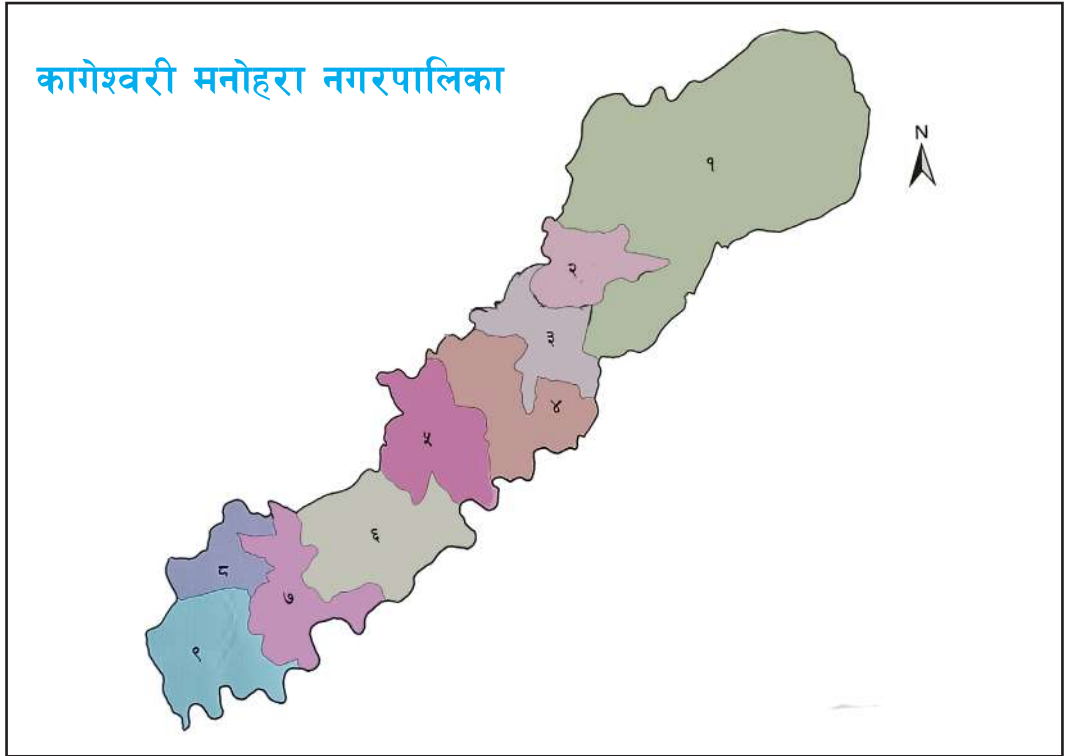

शिक्षकलाई निर्देशन :

यो क्रियाकलाप विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो नाम र नगरपालिकाको नाम भन्ने थप अभ्यासका लागि हो । विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा परिचय गर्न लगाउनुहोस् । सबै विद्यार्थीहरूलाई एकअर्कासँग बोल्ने अवसर प्रदान गर्नुहोस् ।

पाठ प्रवेश

नक्सा हेर्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

शिक्षकलाई निर्देशन :

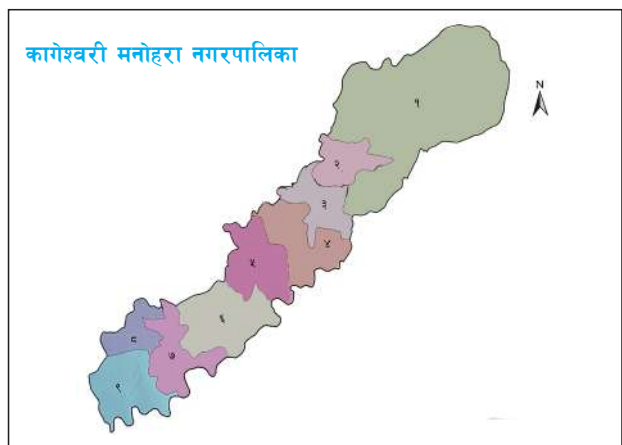
यो पाठमा विद्यार्थीहरूले आफ्नो वडा नम्बर र टोलको नाम बताउन सक्नुपर्ने छ । माथिको नक्सा देखाउँदै तलका प्रश्नहरू सोधी छलफल गराउनुहोस् ।

- (क) यो नक्सा कुन नगरपालिकाको हो ?
- (ख) नगरपालिकामा जम्मा कति ओटा वडाहरू छन् ?
- (ग) सबैभन्दा ठूलो वडा कुन हो ?
- (घ) सबैभन्दा सानो वडा कुन हो ?

नक्सामा देखाउँदै आफू बस्ने वडा र टोलको नाम बताउनुहोस् :

मेरो नाम शीला कार्की हो । म कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको वडा नम्बर ९ मा बस्छु । म बस्ने टोल गोठाटार हो ।

शिक्षकलाई निर्देशन :

माथिको चित्रमा भएका व्यक्तिले भनेको कुरा पढेर सुनाउनुहोस् र निम्न प्रश्नहरू सोध्नुहोस् ।

- (क) राम कार्की कुन नगरपालिकामा बस्छन् ?
- (ख) राम कार्की कति नम्बर वडामा बस्छन् ?
- (ग) राम कार्कीको टोलको नाम के हो ?

अभ्यास

आफ्नो वडा नम्बर र टोलको नाम बताउनुहोस् :

मेरो नाम निरोज तामाङ हो । म
कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको
वडा नम्बर १ मा बस्छु । म बस्ने
टोल गागलफेदी हो ।

शिक्षकलाई निर्देशन :

- (क) यो क्रियाकलापमा विद्यार्थीहरूले आफ्नो पूरा नाम, वडा नम्बर र टोलको नाम बताउनुपर्ने छ । हरेक विद्यार्थीलाई बोल्ने अवसर प्रदान गर्नुहोस् । उनीहरूले बताउँदा नक्सामा पनि देखाउनुपर्ने कुरा बताउनुहोस् ।
- (ख) सबै विद्यार्थीले बताइसकेपछि कक्षामा कुन कुन टोल र कुन कुन वडाका विद्यार्थीहरू रहेछन् भन्ने सम्बन्धमा छलफल गराउनुहोस् । यसबाट विद्यार्थीहरूले विभिन्न टोलको नाम जान्ने अवसर पाउँछन् ।

पाठ प्रवेश

चित्र हेर्नुहोस् र कुराकानी गर्नुहोस् :

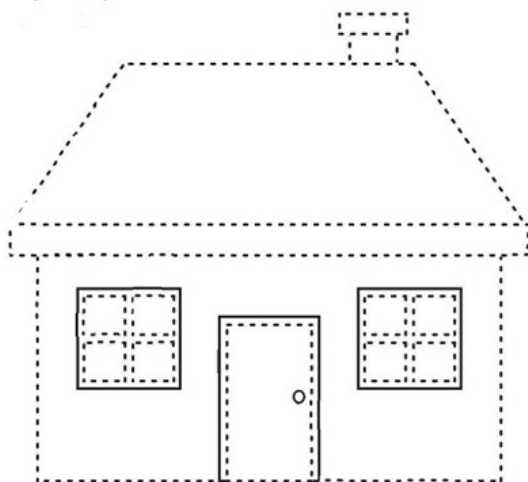
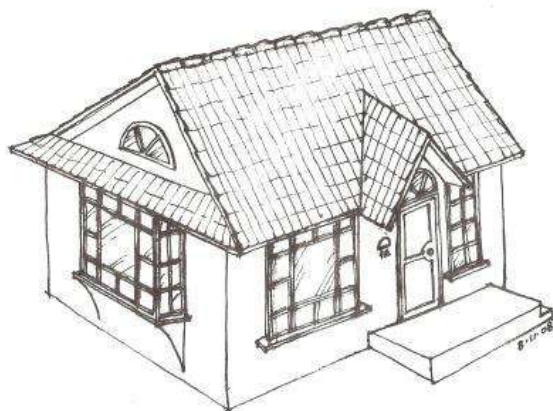

शिक्षकलाई निर्देशन :

यो पाठमा विद्यार्थीहरूले आफ्नो घर वा आवासको बनोट बताउन सक्नुपर्ने छ । माथि दिइएका घरहरूको चित्र देखाउँदै तलका प्रश्नहरू सोधी छलफल गराउनुहोस् ।

- (क) माथि के का चित्र दिइएका छन् ?
- (ख) चित्रमा के के देख्नुहुन्छ ? (हरेक चित्र देखाउँदै सोध्ने ।)
- (ग) तपाईंको घर कस्तो प्रकारको छ ?
- (घ) तपाईंलाई सबैभन्दा बढी कुन घर मन पर्‍यो ? किन ?

थोप्ला जोड्नुहोस् । के को चित्र बन्छ भन्नुहोस् । रङ्ग भर्नुहोस् :

शिक्षकलाई निर्देशन

- (क) विद्यार्थीहरूलाई थोप्ला जोड्नु भन्नुहोस् । थोप्ला जोड्दा के को चित्र बन्थो, सोध्नुहोस् । उपयुक्त रङ्ग भर्न लगाउनुहोस् । एक अर्काको हेरी कसको राम्रो भयो, छलफल गर्न लगाउनुहोस् ।
- (ख) कुन चित्रको घर कस्तो छ, व्याख्या गर्न लगाउनुहोस् ।

अभ्यास

आफ्नो घरको चित्र बनाउनुहोस् । घरको बनोटका बारेमा भन्नुहोस् ।

शिक्षकलाई निर्देशन

- (क) अभिभावकको सहायतामा आफू बस्ने घरको चित्र बनाएर ल्याउन भन्नुहोस् ।
- (ख) चित्रमा रङ लगाउने कार्य चाहिँ कक्षामा लगाउनुहोस् ।
- (ग) सबै विद्यार्थीले काम सकेपछि कक्षाका सबैले देख्नेगरी आफ्नो घरको चित्र देखाउन लगाउनुहोस् ।
- (घ) हरेकलाई आफ्नो घरको बनोट (तला, छानो, के बाट बनेको, आदि) बताउन लगाउनुहोस् ।
- (ङ) विद्यार्थीहरूले कस्तो खालको घर मन पराउँछन्, हरेकलाई भन्न लगाउनुहोस् ।

(हरेक पाठमा तोकिएका सिकाइ उपलब्धि हासिल भए नभएको कुरा कक्षा क्रियाकलापकै क्रममा यकिन गर्नुहोस् । सिकाइ उपलब्धि हासिल नभएमा पुनः क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुहोस् ।)

पाठ प्रवेश

चित्रहरू हेर्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

शिक्षकलाई निर्देशन (पूर्वपठन)

यो पाठको उद्देश्य विद्यार्थीहरूलाई आफूले दिनदिनै गर्ने कार्य सिकाउनु हो । यी चित्रहरू यस्तै कार्यसँग सम्बन्धित चित्र हुन् । यी चित्रका बारेमा निम्न प्रश्नहरू सोध्नुहोस् र छलफल गराउनुहोस् । हरेक विद्यार्थीलाई बोल्ने अवसर दिनुहोस् ।

- (क) पहिलो चित्र कुन ठाउँको हो ?
- (ख) पहिलो चित्रमा के गर्दै गरेको देख्नुहुन्छ ?
- (ग) दोस्रो चित्रमा के गरेको छ ?
- (घ) तेस्रो चित्र कुन ठाउँको हो ?
- (ङ) तेस्रो चित्रमा अरु के के काम गरे होलान् अनुमान गर्नुहोस् त ।
- (च) चौथो चित्रमा के गरेको देख्नुहुन्छ ?
- (छ) यो कति बेला गर्ने हो ?
- (ज) चित्रमा गरे जस्तै तपाईं कुन कुन काम गर्नुहुन्छ ?

सुन्नुहोस् र भन्नुहोस् :

नमस्कार हजुरआमा, नमस्कार
हजुरबुबा । नमस्कार आमा
नमस्कार बुबा ।

नेपाली परिवार हजुरबुबा, हजुर
आमा, बाबा, आमा दाइ वा दिदी
भएको परिवारको चित्रमा एउटा
बालिकाले हात जोडेर नमस्कार
गरेको चित्र

नेपाली परिवार हजुरबुबा, हजुर
आमा, बाबा, आमा दाइ वा दिदी
वा बहिनी भएको परिवारको
चित्रमा एउटा बालकले आमाको
तखुट्टामा ढोग गरेको चित्र

हजुरआमालाई ढोग गरें । हजुर
बुबालाई ढोग गरें । आमालाई
ढोग गरें । बाबालाई ढोग गरें ।
दिदीलाई ढोग

शिक्षकलाई निर्देशन :(मूलपाठ)

माथि दिइएका चित्रका बारेमा छलफल गराउनुहोस् । माथिको चित्रमा जस्तै आफ्नो परिवारमा को को हुनुहुन्छ, भन्न लगाउनुहोस् । तपाईंले पनि चित्रमा जस्तै अभिवादन गर्ने गरेको छ कि छैन छलफल गराउनुहोस् । अभिवादन गर्दा आआफ्ना घरमा बोलिने भाषा र परम्पराअनुसार गर्न लगाउनुहोस् । विद्यार्थीको बिचमा घरमा बोलिने भाषा फरक फरक हुन सक्ने कुरा जानकारी गराउनुहोस् । चित्रमा गरे जस्तै शिक्षक आफूले गरेर देखाउने र विद्यार्थीलाई आफ्नो भाषामा बोलेर बालिका वा बालकको भूमिका गर्न लगाउनुहोस् । तर बालकले कक्षामा अभिवादन गर्दा खुट्टामा ढोग गर्ने कुरालाई अलिकति शिर निहुराई झुकेर हातमा ढोग गर्ने र घरमा आफ्ना परिवारलाई गर्दा खुट्टामा गर्नुपर्ने कुरा जानकारी गराउनुहोस् । यो कार्य दिनदिनै बिहान उठेर नुहाउने वा मुख धुने काम सकेपछि गर्नुपर्ने कुरा सबैलाई जानकारी गराउनुहोस् । परिवारबाहेकका मान्यजनलाई बालकले अभिवादन गर्दा नमस्कार वा मान्यजनको हातमा शिर राखेर गर्न सकिने र बालिकाले सबैलाई नमस्कार गर्नुपर्ने कुरा जानकारी गराउनुहोस् । कुनै वास्तविक परिवारमा यो अभिनय गराई भिडियो बनाएर देखाउँदा अभ्र बढी प्रभावकारी हुन्छ ।

मेरो नाम उमेश नेपाल हो । म साथीलाई भेट्दा **नमस्कार** भन्छु ।

मेरो नाम अनिता डङ्गोल हो । म साथीलाई भेट्दा **ज्वज्वल्पा** भन्छु ।

मेरो नाम आसमान तामाङ हो । म साथीलाई भेट्दा ल्हासो **फ्याफुल्ला** भन्छु ।

मेरो नाम विनायक ठाकुर हो । म साथीलाई भेट्दा **रामराम** भन्छु ।

मेरो नाम सिर्जना प्रधान हो । म साथीलाई भेट्दा **नमस्कारः** भन्छु ।

अब म हाम्रा भाषा सिक्छु :

चित्र	नेपाली	नेवारी	तामाङ	संस्कृत
	आमा	माङ	आम्मा	माता
	बा			पिता
	गाई			गौ
	आगो			अग्नि
	आँप			आम्र
	केरा			कदली

अभ्यास

१. तपाईंले घरमा बोल्ने भाषामा तलका रकारी के भनिन्छ ?

तरकारीको चित्र चार्ट			
			
गोलभेंडा	च्याउ	साग	कुरिलो
			
रामतोरिया	काउली	बन्दागोभी	प्याज
			
मुला	सिस्नो	आलु	फर्सी

२. जोडा मिलाउनुहोस् :

नमस्कार

संस्कृत

ज्वज्वल्पा

तामाङ

ल्हासो फ्याफुल्ला

नेपाली

नमस्कार:

मैथिलीक

रामराम

नेवारी

गीत गाऔं र नाचौं

घिन्ताड घिन्ताड मादल बज्यो, ढोलक बज्यो द्यामदयाम
पन्चेबाजा सुनेर म नाचै छमछम ।

बाँसुरीको धुन मिठो, सारङ्गीको च्याइँ च्याइँ
डम्फु बज्छ द्याप्पदयाप्प, भ्याम्टा बज्यो भ्याइँ

दसैँमा त चिउरा मासु तिहारमा रोटी
जात्रा आउँदा नाच्छु म त शिरमा लाउँछु टोपी

घिन्ताड घिन्ताड मादल बज्यो, ढोलक बज्यो द्यामदयाम
पन्चेबाजा सुनेर म नाचै छमछम

शिक्षकलाई निर्देशन

आफैले जानेको वा सङ्कलन गरेको कुनै स्थानीय गीत आफूले गाउनुहोस्, विद्यार्थीलाई पनि सँगसँगै गाउन लगाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई थाहा भएको वा उनीहरूले तपाईँसँगै अभ्यास गरेको कुनै गीत गाउन लगाउनुहोस् । यसक्रममा स्थानीय गीतको अडियो वा भिडियो सामग्री सङ्कलन गरेर वा निर्माण गरेर कक्षामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

अभ्यास

१. मानिसहरू कहिले कहिले नाच्छन् ?

२. तलको गीत गाउँदै नाच्नुहोस् :

चि मुसी चि
मुसाले खायो धान
काट बिरालाका कान

चि मुसी चि
चोरले चोऱ्यो धान
काट कुकुरका कान

चि मुसी चि
आगाले खायो वन
दुख्यो मेरो मन

३. आफूले जानेको गीतमा मादल बजाउँदै नाच्नुहोस् ।

४. मानिसले के गरेका हुन् ? चित्र हेरेर भन्नुहोस् :

स्थानीय खेल

हामी लुकामारी खेल्छौं ।

हामी चुङ्गी खेल्छौं ।

हामी रुमाल लुकाइ खेल्छौं ।

हामी गट्टा खेल्छौं ।

हामी माछाकाँडी खेल्छौं ।

अभ्यास

१. केटाकेटी के खेलिरहेका छन् ? यो खेल कसरी खेलिन्छ ?

२. साथीहरू भेला भएर स्थानीय खेल खेल्नुहोस् ।

पाठ प्रवेश

तल दिइएको नदी कुन हो र ढुङ्गेधारा कहाँ पर्छ, अनुमान गर्नुहोस् :

तल दिइएको विवरण अध्ययन गरी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् ।

मेरो नाम विक्रम खड्का हो ।
म काठमाडौँ जिल्लाको बासिन्दा
हुँ । म कागेश्वरी मनोहरा नगर
पालिकाको वडा नं ८ गोठाटारमा
बस्छु । यहाँ धेरै घरहरू छन् ।

हाम्रो बस्ती नजिकैबाट बागमती
र मनोहरा नदी बगेका छन् । हाम्रो
गाउँभन्दा अलिक पर घट्टेखोला,
मरुवा खोला र कागेश्वरी खोलासमेत
छन् । यी खोलाहरू बागमती र
मनोहराभन्दा साना खोला हुन् ।
मेरो टोलमा फराकिला पक्की सडक
छ । यो सडक पेप्सीखोलाबाट

मेरो टोल हुँदै ब्रह्मखेलसम्म जान्छ । मेरो गाउँनजिक काँडाघारीबाट
मूलपानीसम्म पनि सडक जान्छ । मूलपानी ठिमी सडक पनि हाम्रो
गाउँबाट अलिक टाढा छ । गोठाटारबाट काडमाडौँ जाने सडक पनि छ ।

शिक्षक निर्देशन :

विद्यार्थीलाई आफ्नो टोलका बारेमा बताउन लगाउनुहोस् । अभिभावकको सहयोगमा
फोटा वा तस्विर सङ्कलन गरी प्रदर्शन गर्न उत्प्रेरित गर्नुहोस् । टोलछिमेकमा भए गरेका
सामाजिक सांस्कृतिक कार्यका फोटो र तिनमा देखिएका सान्दर्भिक स्थलका बारेमा पनि
प्रदर्शन गर्न लगाउनुहोस् ।

म पनि सो सडकबाट काठमाडौँको नयाँ बानेश्वर घुम्न गएको छु
टोलको भित्र भित्र पनि साना साना धेरै पक्की सडकहरू छन् । ती
सडकहरू साँघुरा र छोटो पनि छन् ।

अभ्यास

१. तल दिइएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

(क) तपाईँको गाउँ/टोलको नाम के हो ?

.....

(ख) तपाईँ बसोबास गर्ने नगरपालिकाको नाम के हो ?

.....

(ग) तपाईँ गाउँ वा टोल नजिकै पर्ने खोला वा नदिको नाम
भन्नुहोस् ।

.....

(घ) तपाईँको गाउँ वा टोलमा पक्की र कच्चीमध्ये कस्तो प्रकारको
सडक छ ?

.....

(ङ) तपाईँको गाउँको सडक वा बाटो कहाँदेखि कहाँसम्म जान्छ ?

.....

२. तल दिइएको चित्र चिन्नुहोस् र सही चित्रमा जोडा मिलाउनुहोस् :

पोखरी

सडक

नदी

सजिनाको गाउँको कथा

पाठ प्रवेश

तपाईँको गाउँमा रहेको पोखरी, कुवा र ढुङ्गेधाराको नाम भन्नुहोस् ।

म सजिना कुइँकेल हुँ । म कक्षा
१ मा पढ्छु । मेरो घर कागेश्वरी
मनोहरा नगरपालिकाको वडा नं ७
मूलपानीमा पर्दछ । हाम्रो गाउँबाट
ठिमी जोड्ने पक्किल पुल छ । अस्ति
म मामासँग घुम्न निस्केको थिएँ ।
त्यो दिन हामीले थली र गोकर्ण

जोड्ने पुल बारबार गरेका थियौँ । मूलपानी र चाँगु जोड्ने पुल पनि मैले
धेरै पटक आउजाउ गरेको छु । एकचोटी बाबासँग बागमती नदीको पुल
पार गरेको छ । उहाँले बाटामा फलफूल र मिठाईसमेत खुवाउनुभएको
थियो ।

हामीले बागमतीको छाँगो र घट्टेखोलाको छाँगोसमेत हेरेका थियौँ ।
घुम्दै जाँदा रानी कुवा र ढुङ्गे धारामा नुहाउन पुगेका थियौँ । यी ठाउँ
घुम्दा हामीलाई धेरै रमाइलो भएको थियो ।

१. प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) तपाईंको गाउँबाट खोला पार गरेर अर्को गाउँ कसरी जाने गर्नुभएको
छ ?

.....
.....

(ख) तपाईंको गाउँ टोलमा भएको नदी, खोला, खोल्सामा भोलुङ्गे वा पक्की पुल निर्माण भएको छ ? छ भने कहाँ कहाँ छ ? अभिभावकसँग सोधपुछ गर्नुहोस् र कक्षामा सबै साथीलाई सुनाउनुहोस्

.....

(ग) तपाईं गाउँमा रहेका पोखरीको नाम लेख्नुहोस् ।

.....

(घ) पोखरीबाट हामी के के गर्न सक्छौं ? अभिभावकलाई सोधी लेख्नुहोस् ।

.....

(ङ) तपाईंको समुदायमा भएको खोला नदी, ढुङ्गेधारा सफा छ कि फोहर छ भनी अवलोकन गर्नुहोस् र तिनको सफाइ गर्न साथीहरूको समूह बनाई सफाइका काम सञ्चालन गर्नुहोस् ।

.....

.....

शिक्षक निर्देशन :

शिक्षकले विद्यालय वरपर रहेका सान्दर्भिक स्थलको (पुल रहेको स्थान वा अन्य स्थान) अवलोकन भ्रमण गर्न लगाउनुहोस् । अवलोकन गरेका स्थानका बारेमा अभिभावकलाई सुनाउन लगाई यसबारेको अभिभावकको प्रतिक्रिया कक्षामा सुनाउन विद्यार्थीलाई उत्प्रेरित गर्नुहोस् ।

२. जोडा मिलाउनुहोस् :

पोखरी

ढुङ्गेधारा

मोटर गुड्ने पुल

छाँगो

पाठ प्रवेश

गीत गाऔं र छलफल गरौं ।

सबै है मिली फूल है रोप्यौं महिना असार
 सिमसिम पानी रोपाइ गरी आएको भर्खर ॥
 कोही त खन्ने कोही छन् रोप्ने फूल थरीथरी छन् ।
 कोही पानी हाल्ने, कोही बार लाउने खुसी छ हाम्रो मन
 नर्सरी गई हेडसरले हेर बिरुवा ल्याउनु भो ।
 विमला मिसले काम गर्न हाम्लाई जिम्मा नै लाउनु भो ।
 म पनि घरमा बाबालाई भनी फूलबारी बनाउँछु ।
 थरी थरी फूल ल्याएर रोप्न आमालाई मनाउँछु ।

शिक्षक निर्देशन :

शिक्षकले गीत गाएर सुनाउनुहोस् । गीत तपाईं आफू अभ्यस्त रहेको र स्थानीयता भल्कने कुनै पनि हुन सक्छ । त्यसपछिमात्र विद्यार्थीलाई गाउन लगाउनुहोस् र पाठ पढाउनुहोस् ।

विनिशा कक्षा १ मा अध्ययन गर्छिन् । उनको विद्यालयको नाम तेजविनायक मा.वि. हो । विद्यालयमा अगिल्लो हप्ता फूलबारी बनाउने कार्यक्रम थियो । माथिल्लो कक्षामा दाइदिदीसँगै उनी पनि कार्यक्रममा सहभागी भएकी थिइन् । उनले फूलबारी बनाएको कुरा घरमा आमालाई बताइन् । उनले आमालाई आफ्नो घरमा पनि फूलका बिरुवा रोप्ने कुरा सुनाइन् । आमा, बाबा र विनिशा मिलेर घरमा सयपत्री, मखमली, लालुपाते, गोदावरी, गुलाफ आदिका फूल लगाएका छन् । केही बिरुवाहरू उनले गमला पनि लगाएकी छिन् । प्लास्टिकको थैलामा पनि केही बिरुवा उमार्न उनलाई आमाले सहयोग गर्नुभएको छ । बिदाको दिन गुलमोहर र अरू फूलका बिरुवा पनि नर्सरीबाट ल्याउने तयारी उनको छ । विनिशाले जस्तै तपाईंहरू पनि घरमा फूलबारी बनाउनु होला ।

१. तलका प्रश्नहरूको उत्तर भर्नु :

(क) तपाईंको घरको फूलबारीमा कुन कुन फूलहरू छन् ?

.....

(ख) तपाईंले देखेका फूलको नाम लेख्नुहोस् ।

.....

(ग) के तपाईंले फूल रोप्नु भएको छ ? छ भने कुन कुन फूल रोप्नु भएको छ ?

.....

.....

२. तल दिइएको फूल चिन्नुहोस् र नाम लेख्नुहोस् :

गु

सय

..... मली

लालु.....

.....वरी

लाहु.....

३. शिक्षकको सहयोगमा जोडा मिलाउनुहोस् :

माली	फूलबारीमा पानी हाल्ने भाँडो
हजारी	फूलको बिरुवा उमानर्न बनाइएको तयारी जमिन
ब्याड	फूलबारीको रेखदेख र संरक्षण गर्ने मानिस
नर्सरी	फूल बिरुवालाई वस्तुबाट जोगाउन बनाइएको बार
घेराबार	फूलका बिरुवाहरू हुर्काइको स्थल
	धानको ब्याड राख्ने काम

४. तल कुन कुन काम भएका छन्, पहिचान गर्नुहोस् :

(क)

(ख)

(ग)

रमाइलो ठाउँ कागेश्वरी महादेव मन्दिर

पाठ प्रवेश :

कागेश्वरी मनोहरा र आसपासका घुम्नलायक ठाउँहरू चिनाँ :

नव नतम धाम मन्दिर

सुन्दरीजल भरना

सहिद पार्क

मूलपानी क्रिकेट रङ्गशाला

शिक्षक निर्देशन :

कागेश्वरी मन्दिरका बारेमा श्री मोहनप्राद खनालका प्रकाशन सङ्कलन गर्नुहोस् र तिनका आधारमा पनि विद्यार्थीलाई बताउनुहोस् । यसबारे उहाँको भिडियो वा अडियो रेकर्डिङ गरी कक्षामा सुनाउनुहोस् वा कक्षामा उपस्थित गराइ छलफल गराउनुहोस् ।

तिजको दिन विक्रम आमा र
दिदीसँग कागेश्वरी महादेव
मन्दिर दर्शन गर्न गएका थिए ।
मन्दिरमा ब्रतालुहरूको भिड थियो ।
विक्रम भने

मन्दिर आपपासको दृश्य देखेर रमाइरहेका थिए ।
एकातिर त्रिजको गीतमा महिलाहरू
नाचिरहेका थिए । अर्कोतर्फ उनको ध्यानसँगै रहेको कागको शालिकतर्फ
थियो । उनलाई कागको शालिक देखेर अचम्म लागेको थियो । उनले
आमालाई किन कागको शालिक यहाँ राखेको भनेर सोधे ।

आमाले यस सम्बन्धमा कथा सुनाउनुभएको थियो । कथा
रमाइलो थियो । उहाँले कागेश्वरी मन्दिर स्थापनाको कथा धार्मिक
ग्रन्थमा वर्णन गरिएको बताउनुभयो । उनका अनुसार एकचोटी
देवता र दानवहरू मिलेर समुद्र मन्थन गरेको हो । समुद्र मन्थन गर्दा
निस्केको अमृत बाँड्ने क्रममा दानवहरूले अमृत खोस्न लाग्दा महादेवले
कागको रूपधारण गरी अमृत भएको भाँडो यही ठाउँमा लुकाएका थिए ।
यसै कथालाई आधार मानी कागेश्वरी मन्दिरको स्थापना गरिएको कथा
आमाले बताउँदा मलाई अचम्म लाग्यो । कागेश्वरी मन्दिर नजिकै त्यही
भएर कागको शालिक स्थापना गरिएको आमाले बताउनुभएको थियो ।

हुन त मैले सहिद पार्क, पवित्र वन, कृष्ण प्रणामी मन्दिर, गोकर्ण
जङ्गल पनि घुमफिर गरेको छु । ती ठाउँ पनि मलाई रमाइलो लागे

का ठाउँ हुन् तर सबैभन्दा बढी रमाइलो मलाई आज यो मन्दिर र यस आसपास घुम्दा भएको छ ।

तपाईँ अभिभावकसँग घुम्न जाँदा के के रमाइलो गर्नुभएको छ ? पहिचान गर्नुहोस् ।

तपाईँ अभिभावकसँग कतै घुम्न जाँदा के के रमाइलो भएको थियो ? अनुभव साथीलाई सुनाउनुहोस् ।

गत हप्ता तपाईँ कहाँ कहाँ घुम्न जानु भयो । घुमेको ठाउँको नाम लेख्नुहोस् ।

.....

.....

.....

.....

पाठ प्रवेश

चित्रहरू हेर्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

शिक्षकलाई निर्देशन

यो पाठको उद्देश्य विद्यार्थीहरूका अभिभावकले गरिरहेका पेसा तथा व्यवसायका बारेमा जानकारी गराउनु हो । यी चित्रहरू कागेश्वरी नगरपालिकाभित्र रहेका विभिन्न स्थानहरूमा गरिएका कामहरू हुन् । चित्रका बारेमा विभिन्न व्यावहारिक प्रश्नहरू सोध्नुहोस् र छलफल गराउनुहोस् । साथै विद्यार्थीका बुवाआमा वा घरका परिवारले गर्ने पेसा व्यवसायका बारेमा सोधेर कालो र सेतोपाटीमा टिप्पै जानुहोस् । हरेक विद्यार्थीलाई बोल्ने अवसर दिनुहोस्, जस्तै :

- (क) पहिलो चित्रमा के के देखिन्छ ? (ख) पहिलो चित्रमा देखिएको तरकारीको नाम के हो ?
- (ग) दोस्रो चित्रमा के गरिरहेको देखिन्छ ? (घ) तेस्रो चित्रमा कुन पेसा वा व्यवसाय गरेको छ ?
- (ङ) तेस्रो र चौथो चित्रमा गरिएका कामहरू यस्तै छन् कि फरक छन् ?
- (च) तिम्रो घरपरिवारका सदस्यहरूले के काम गर्नुहुन्छ ? (छ) यी ठाउँहरू कुन नगरपालिकामा पर्छन् ?
- (ज) भविष्यमा तिम्री कुन पेसा गर्न चाहन्छौ ? किन ?

मूल पाठ

विद्यार्थी भाइबहिनीहरू ! तपाईंको घर परिवारमा कसले के काम गर्नुहुन्छ भन्नुहोस् ।

नमस्कार ! मेरो नाम नीता हो । मेरो आमाबुबाले खेतमा काम गर्नुहुन्छ ।

न नमस्ते ! सुनीता हो । मेरो आमाबुबा दुवैले दुवैले पसलमा काम गर्नुहुन्छ । दाजुले पनि पसलमै काम गर्नुहुन्छ ।

नमस्कार ! मेरो नाम दीपेश हो । मेरो बुबाले गाडी चलाउनुहुन्छ । आमाले घरको काम गर्नुहुन्छ ।

नमस्कार ! मेरो नाम निरोज हो । मेरो बुबाले । आमाले सिलाइको काम गर्नुहुन्छ ।

शिक्षकलाई निर्देशन :

सबैका बुवाआमाले कुनै न कुनै काम गर्ने कुरा बताउँदै शिक्षक आफूले गर्ने काम भन्नुहोस् र विद्यार्थीहरू सबैलाई आआफ्नो परिवारमा को को हुनुहुन्छ र उहाँहरूले केके काम गर्नुहुन्छ भन्न लगाउनुहोस् । यसरी विद्यार्थीले भनेका पेसा व्यवसाय बोर्डमा लेख्नुहोस् । साथै खेतमा काम गर्नेलाई किसान, पढाउनेलाई शिक्षक, काठको काम गर्ने सिकर्मी, बिरामी जाँच्नेलाई डाक्टर आदि भनिन्छ भन्दै विभिन्न पेसा व्यवसायको परिचय दिनुहोस् । यसरी गरिने कामलाई पेसा व्यवसाय पनि भनिने कुरा बताउनुहोस् ।

क्रियाकलाप

जोडीमा साथीहरूका परिवारले गर्ने काम भन्न लगाउनुहोस् :

नमस्कार । मेरो नाम
नमिता हो । मेरो साथीको
बुबा चिकित्सक हुनुहुन्छ
भने आमाले पनि
अस्पतालमै काम गर्नुहुन्छ ।

नमस्कार । मेरो नाम हरीश
हो । मेरो मिल्ने साथी नमिता
हो । उहाँको बुवाले काठको
काम गर्नुहुन्छ । आमाले घरको
काम गर्नुहुन्छ ।

शिक्षकलाई निर्देशन :

यो क्रियाकलाप विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो परिवारले गर्ने कामका बारेमा साथीहरूसँग कुराकानी गर्ने थप अभ्यासका लागि हो । विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा एकअर्काका परिवारका सदस्यले गर्ने कामको परिचय गर्न लगाउनुहोस् । सबै विद्यार्थीहरूलाई एकअर्कासँग आफ्ना परिवारका सदस्यले गर्ने कामका बारेमा बोल्ने अवसर प्रदान गर्नुहोस् ।

अभ्यास

(क) तलको पेसा र चित्रबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

खण्ड क

१. किसान

२. शिक्षक

३. सिकर्मी

४. चिकित्सक

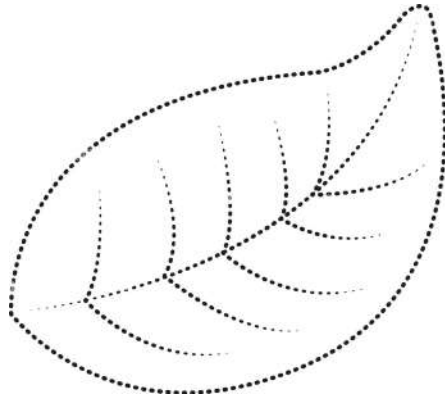
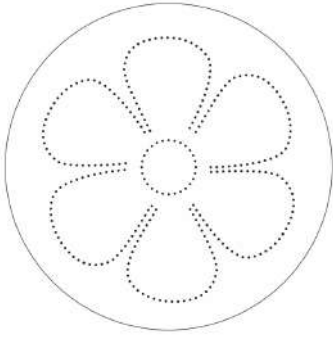
५. डकर्मी

(ख) तलको प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस् :

१. डाक्टरले के काम गर्नुहुन्छ ?
२. खेतमा काम गर्नेलाई के भनिन्छ ?
३. काठको काम कसले गर्छ ?
४. बिरामीको हेरचाह कसले गर्छ ?
५. तिम्रो हजुरबुबाले के काम गर्नुहुन्छ ?
६. कार्यालयमा काम गर्नेलाई के भनिन्छ ?
७. तिमीलाई कुन काम मन पर्छ ?

(ग) तलको चित्रमा भइरहेको काम हेरेर रङ लगाउनुहोस् :

मानिसलाई विभिन्न सामान चाहिन्छ । मेरो घरमा काठका सामान छन् । म काठको लौरो बनाउन सक्छु । घरमा माटाका सामान पनि छन् । मलाई माटाको दियो बनाउन आउँछ । हामी कागजका सामान पनि प्रयोग गर्छौं । म कागजको फिरफिरे बनाउन सक्छु । घरमा कपडाका सामान त भन् धेरै प्रयोग हुन्छन् । म रुमाल बनाउन जान्दछु ।

काठका सामान बनाएको

माटोबाट बनेका सामान

कागजबाट बनाएका फूल

कपडाबाट भोला बनाएको

शिक्षकलाई निर्देशन

विद्यार्थीहरूलाई घरमा पाइने सामग्री उपयोग गरी आफूले बनाउन सक्ने सामग्रीको नाम भन्न लगाउनुहोस् र उनीहरूले बनाएका सामग्री कक्षामा प्रदर्शन गर्न लगाउनुहोस् ।

अभ्यास

१. माथिका चित्रमा के के सामान देखाइएका छन्, भन्नुहोस् ।
२. मिल्ने चित्रको जोडा मिलाउनुहोस् :

३. तपाईंका घरमा भएका सामानको नाम लेख्नुहोस् :

काठका सामान	माटाका सामान	कागजका सामान	कपडाहरू

४. आमाबुबा वा अन्य अभिभावकको सहयोगमा काठ, माटो र कपडाबाट बन्ने एक एक सामान बनाउनुहोस्। ती सामान कक्षामा ल्याएर शिक्षकलाई देखाउनुहोस् ।

सुनेर भन्नुहोस् र गर्नुहोस्

हामीलाई उज्यालो र
न्यानो दिने घामलाई
नमस्कार छ ।

हामीलाई खेलन र
बस्न दिने भुइँलाई
नमस्कार छ ।

हामीलाई सास फेर्न
दिई बचाउने हावालाई
नमस्कार छ ।

हामीलाई पिउन र
नुहाउन दिने पानीलाई
नमस्कार छ

हामीलाई यो संसार
देखाउने आमा बुबालाई
नमस्कार छ ।

हामीलाई पढ्न
लेख्न सिकाउने गुरु
गुरुमालाई नमस्कार
छ ।

अभ्यास

१. पाठमा दिइएका वस्तुको नाम भन्दै नमस्कार गर्नुहोस् ।
२. आफ्ना गुरु वा गुरुमालाई नमस्कार गर्नुहोस् ।
३. आफ्ना साथीहरूको नाम भन्दै नमस्कार गर्नुहोस् ।
४. आफ्नो चित्रमा रङ्ग भर्नुहोस् :

दुई बाल बालिकाको चित्रको ठाउँमा सूर्यतर्फ फर्केर नमस्कार गरेको डट चित्र राख्ने

शिक्षकलाई निर्देशन

यस पाठबाट विद्यार्थीलाई आफूलाई सहयोग पुर्याउने जुन कुनै वस्तु वा व्यक्तिप्रति सम्मान गर्न सिकाउनु हो । प्रकृतिलाई दैनिक रूपमा बिहान उठेपछि अनि गुरु गुरुआमालाई र साथीहरूलाई विद्यालय आएपछि गर्नुपर्छ भन्ने कुरा बताउँदै नमस्कार गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् । त्यस्तै खानेवेलामा ईश्वरलाई, बनाएर दिने व्यक्तिलाई, अन्न उब्जाउनेलाई किसानलाई धन्यवाद दिन सिकाउनुहोस् । हामी प्रत्यक्षरूपमा प्रकृतिसँग जोडिएर बाँचेका छौं त्यसैले यसको सरसफाइ र संरक्षण गर्नुपर्छ भन्ने कुरा सिकाउनुहोस् ।

पूर्व पठन

शिक्षकलाई निर्देशन

दैनिक सरसफाईसम्बन्धी दिइएका चित्रमा छलफल गराउनुहोस् । त्यस्तै विद्यार्थीका आफ्ना अनुभव र सिर्जनात्मक विचार अभिव्यक्त गराउने सहजीकरण गर्नुहोस् ।

मूलपाठ

नमस्कार ! तपाईंहरू सबै सन्चै
हुनुहुन्छ । आज हामी आफ्नो र आफू
बस्ने ठाउँको सरसफाइ कसरी
गर्छौं ? त्यस बारे कुराकानी गरौं
है त ।

नमस्कार गुरुबा !
हुन्छ, गुरुबा

म बिहान उठेर योग ध्यान
गरेपछि नुहाउने गर्छु ।

म खान खाएपछि दाँत माभ्ने
गर्छु

म सात सात दिनमा नड
काट्छु ।

म आफैँ कपाल
बाट्छु ।

म भान्सामा रहेका
तरकारीका बोक्रा
सफा गर्छु ।

बालक आमासँग भान्सामा
सफा गर्दै गरेको चित्र

बालिका बुवासँग
खाल्डोमा फोहोर हाल्दै गरेको र
बुबाले आँगन बढाउँदैचित्र

म आँगनको फोहर
सफा गर्न बाबालाई
सघाउँछु ।

हामी सबै मिलेर हाम्रो
विद्यालय सफा गर्छौं ।

शिक्षकलाई निर्देशन

यसबाट बालबालिकामा व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाइका बारे अभ्यस्त गराउनु हो । यसमा पूर्व पठनमा दिएका चित्र सन्दर्भका लागि हो । यसका साथै यस्ता अन्य सन्दर्भसमेतलाई मध्यनजर गरी चित्र देखाएर विद्यार्थी समूहमा छलफल गराउनुहोस् । घरको र आफ्नो सरसफाइ कसरी गरिन्छ भन्ने कुराको जानकारीका साथै दैनिक सरसफाइ आफै गर्नुपर्छ भन्ने बानीको विकास गर्न दैनिक सफाइ कार्य गर्नुपर्ने कुरालाई मध्यनजर गरी कक्षाको सुरुमा यस विषयमा छलफल गर्ने गर्नुहोस् ।

कुकुर र बिरालाको कथा (बालकथा)

कथा सुनेर छलफल गर्नुहोस् :

अमृतको घर काँडाघारीमा हो । ऊ घरको एकलो बच्चा हो । उसका हजुरबा हजुरआमा गाउँको घरमा बस्नुहुन्छ । काँडाघारीको घरमा बाबा आमा र अमृत गरी तीन जना मात्र छन् । अमृतका बाबा अफिसमा काम गर्नुहुन्छ । आमाले विद्यालयमा पढाउनुहुन्छ । अमृतसँग खेल्ने साथी नभएकाले बाबा आमालाई भनेर घरमा एउटा कुकुर र एउटा बिरालो पाल्न लगाए । अमृतलाई ती दुवै जनावर खुब मन पर्थ्यो । ऊ तिनीहरूसँग खेल्न मन पराउँथ्यो ।

उ बिहान बेलुका र बिदाको दिनमा ती जनावरसँग खेल्न चाहन्थ्यो । उसले दुवैलाई सँगै लिएर खेल्ने कोसिस गर्‍यो । ती कुकुर र बिराला भने भेट हुनासाथ एकापसमा लड्न थाल्थे । तिनीहरूलाई मिलाउन धेरै कोसिस

गर्यो अमृतले । उसले कहिले मिठा मिठा खाना खुवाएर मिलाउने प्रयास गर्थ्यो त कहिले एकै ठाउँमा खेलाएर । तर ती दुई छाउरा भेट भयो कि लड्न सुरु गरिहाल्थे । तिनीहरूको झगडाले गर्दा अमृतले न खेल्न पाउँथ्यो न आनन्दले बस्न । जतिबेला पनि ती दुईको हेरचाहमै उसको समय बित्न थाल्यो ।

दुवै छाउरा आँगनमा बिरालाको छाउरालाई चिलले झुम्टेको चित्र

ऊ आफूलाई खेल्ने साथी ल्याएको झन उल्टै फसादमा पर्यो । एक दिन ती दुवै छाउरालाई आँगनमा छोडेर अमृत आफू गृहकार्य गर्न बसेको थियो । त्यसै बेला एउटा चिल आएर बिरालाको छाउरालाई झुम्टियो । बिरालाको छाउरो आत्तिएर चिच्यायो ।

कुकुरको छाउराले चिललाई झुम्टेको र चिलले बिरालाको छाउरालाई छोडेको चित्र

त्यो कुरुरको छुउराले देख्यो । त्यतिबेला बिरालो सधैं आफूसँग लड्छ भन्ने कुरा बिसियो । बिरालाई चिलले भ्रुम्टँदा कुरुरको छुउराले चिललाई भुक्दै भ्रुम्टन पुग्यो । कुरुरको छुउरो बिरालाको छुउरोभन्दा ठुलो पनि थियो । उसको भुकाइ पनि ठुलो थियो । त्यसदेखि चिल डारायो र आफ्नो पन्जाले समातेको बिरालोलाई छोडिदियो र आफ्नो ज्यान बचाउन आकाशमा उड्यो । बिरालो पनि त्यही मौका छोपेर घरभित्र दुगुर्यो र आफ्नो ज्यान बचायो ।

अमृत र ती दुवै छुउरा मिलेर खेलेको चित्र

आफ्नो ज्यान बचेकोमा बिरालाको छुउराले नरम भएर कुरुरको छुउरालाई धन्यवाद दाइ भन्यो । बिरालाको छुउराले धन्यवाद भनेको देखेर कुरुरको छुउरो पनि फुरुड्ड भयो । बिरालाको छुउरालाई अँगालो हाल्यो । त्यसपछि ती दुवै खुब मिल्न थाले । सँगै खाने सँगै खेल्ने अनि सँगै बस्ने । त्यो देखेर अमृत पनि खुसी भयो । उसलाई मन पर्ने दुवै साथी मिलेको देखेर अमृत खुसीले गदगद भयो । उनीहरू तिनै जना मिलेर खेल्न थाले । भ्रुगडा गर्दा भन्दा मिलेर खेल्दा, खाँदा, बस्दा कति धेरै रमाइलो हुने रहेछ भनेर अमृतले यो कुरा आफ्नो विद्यालयमा गएर कक्षाका साथीलाई सुनायो ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) कथामा को को छन् ?

(ख) छाउराहरू के गर्थे ?

(ग) अमृत किन खुसी थिएन ?

(घ) बिरालाको छाउरालाई कसले भुम्दथे ?

(ङ) कुकुरको छाउराले चिललाई के गर्थे ?

(च) बिरालाको छाउराले कुकुरको छाउरालाई के भन्यो ?

(छ) सबै मिलेर खेल्दा कस्तो हुने रहेछ ?

२. यो कथा सुनेपछि तिमिले घरमा दाइ दिदी वा भाइ बहिनी वा कक्षा कोठामा साथीसाग के के गर्छौ ?

शिक्षकलाई निर्देशन

यस कथाबाट भर्खर विद्यालयमा आएका बालबालिकालाई एकापसमा मिलेर बस्न, खेल्न, खान जस्ता व्यवहारिक पक्ष सिकाउन खोजिएको छ । यस्ता प्रासङ्गिक अन्य कथा पनि खोजेर सुनाउन सक्नुहुन्छ । कथामा दिएका चित्रबाट पनि साना बालबालिकालाई कथा बनाएर भन्न र सुन्न लगाउन सकिन्छ । मूल्याङ्कन गर्दा यसबाट विद्यार्थीको व्यवहारमा देखिनुपर्ने सिपमा जोड दिएर गर्नुपर्ने हुन्छ ।

अथ स्वागतम्

छात्राः ! स्वागतं संस्कृतकक्षायाम् । सर्वप्रथमं नमस्करोमि ।

अ

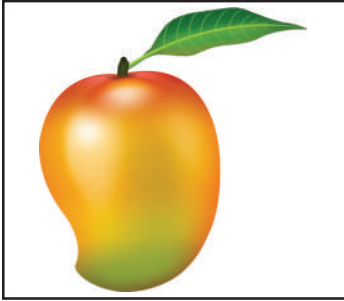
अजः

ई

ईशः

आ

आम्रफलम्

उ

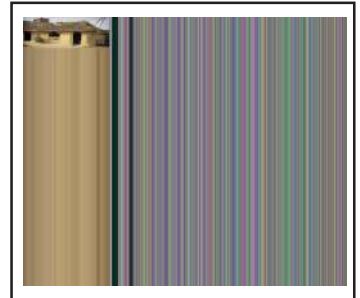
उटजः

इ

इभः

ऊ

ऊरुः

ऋ

ऋक्षः

ऐ

ऐडकः

ऋ

ऋः

ओ

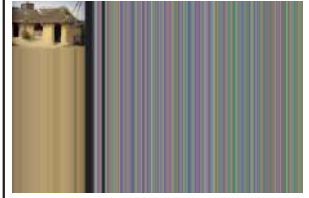
ओटुः

लृ

लृः

औ

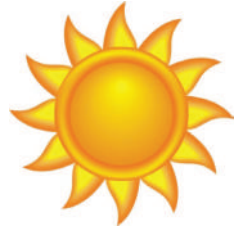
औषधम्

ए

एणकः

अं

अंशुमाली

अं

अः

अभ्यासः

१. उच्चरत

अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ, ॠ, लृ, ए, ऐ, ओ, औ, अं, अः ।

२. वर्णान् पूरयत

अ.....ः, उ.....जः, क्षः, कः,
ऐ.....कः, षधम् ,शुमाली ।

३. शुद्धम् उच्चरत

ऋक्षः, ईशः, आमलकः, ऐडकः, अंशुमाली ।

४. अभ्यासपुस्तिकायां लिखत

अ, आ, ओ, औ, अं, अः ।

५. परस्परं मेलयत

ऋक्षः

अजः

इभः

ईशः

अंशुमाली

शिक्षक निर्देशन :

विद्यार्थीलाई वर्णेच्चारण समबृद्ध अभ्यास गराउनुहोस् । वर्णेच्चारण गर्दा सुरुको ध्वनिलाई विशेष रूपमा जोड दिनुहोस् ।

६. नामानि वदत लिखत च

.....

.....

.....

.....

.....

.....

आम्रवृक्षः

दूर्वा

पत्रम्

अश्वत्थः

नदी

पुष्पम्

पर्वतः

कदली

आम्रम्

तडागः

लता

कण्टकम्

वृक्षकः

शाखा

मूलम्

चत्वरः

वाटिका

वनम्

निर्भरः

वर्षा

नारङ्गम्

मेघः

तारका

पनसम्

हिमालयः

मयूरी

क्षेत्रम्

इक्षुः

कपोतिका

सेवम्

अभ्यासः

१. पाठात् फलानां पञ्च नामानि चित्वा वदत ।

२. शुद्धम् उच्चारयत

नदी, लता, शाखा, वाटिका, पत्रम्, पुष्पम्, वर्षा, इक्षुः,
निर्भरः, क्षेत्रम् ।

३. चित्रं विलोक्य नाम लिखत

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

(च)

४. परस्परं मेलयत

वाटिका

कपोतिका

हिमालयः

अश्वत्थः

५. शब्दान् पठत लिखत च

चत्वरः

निर्भरः

नारङ्गम्

इक्षुः

पनसम्

शिक्षक निर्देशन :

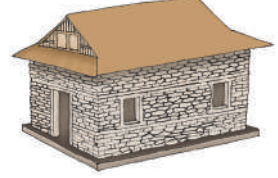
दिइएका शब्दको उच्चारण, तिनको अर्थबोध, वाक्यमा प्रयोग र सञ्चारका क्रममा उपयोग गर्न विद्यार्थीलाई उत्प्रेरित गर्नुहोस् ।

आदर्शः

कङ्कतिका

गृहम्

घटः

सभा

मानचित्रम्

कृषकः

घटिका

पदकम्

कार्पटिकः

मार्जनी

दन्तधावनम्

गवाक्षः

छुरिका

रूप्यकम्

कटः

आसन्दिका

कन्दुकम्

छात्रः

पत्रिका

छत्रम्

आपणः

अध्यापिका

पुस्तकम्

उटजः

कर्करी

वसयानम्

नलः

अङ्कनी

शिरस्त्रम्

अभ्यासः

१. पाठात् परिवाराय आवश्यकानां वस्तूनां पञ्च नामानि वदत ।

२. पाठाधारेण शुद्धं कृत्वा लिखत

सिरस्त्रम्, पत्रीका, कन्दूकम्, मनचित्रम्, छात्रम्, गवक्षः,
आर्दशः, कर्करि, ऊटजः, नलः ।

३. शुद्धम् उच्चारयत

आपणः, अध्यापिका, वसयानम्, गृहम्, कङ्कतिका,
छुरिका, रूप्यकम्, कृषकः, आसन्दिका, अङ्कनी ।

४. चित्रं विलोक्य नाम लिखत

(क)

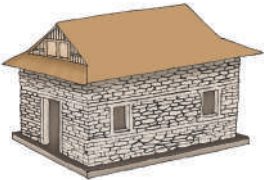
(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

(च)

५. परस्परं मेलयत

छत्रम्

शिरस्त्रम्

कर्करी

कटः

पुस्तकम्

६. शब्दान् पठत लिखत च

अध्यापिका

पत्रिका

घटिका

छुरिका

कतङ्किता

शिक्षक निर्देशन :

दिइएका शब्दको सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिपसम्बद्ध क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुहोस् । मिल्ने शब्दलाई नेपाली तथा मातृभाषामा पनि उपयोग गर्न विद्यार्थीलाई हौसला प्रदान गर्नुहोस् ।